

Beleidsplan

GELDZORGEN, ARMOEDE EN SCHULDEN

Inhoudsopgave

1. Inleiding en leeswijzer

- 1.1 Verbinding armoede- en schuldhulpbeleid
- 1.2 Kaders voor het beleid

2. Beleidsontwikkelingen in de afgelopen jaren

- 2.1 Corona
- 2.2 Lokaal
- 2.3 Ontwikkelingen rond schuldhulpverlening
- 2.4 Stijging energieprijzen en inflatie

3. Regelingen armoede- en schuldhulpbeleid

- 3.1 Algemeen
- 3.2 Specifieke minima-regelingen
- 3.3 Energietoeslag en inflatie
- 3.4 Gebruik schuldhulpverlening en vroegsignalering

4. Organisatie van de dienstverlening

- 4.1 Integraal werken
- 4.2 Externe organisaties
- 4.3 Harmonisatie in beide gemeenten?

5. Doorontwikkeling

- 5.1 Geldzorgen
- 5.2 Armoede
- 5.3 Schulden

6. Financiële consequenties

BIJLAGEN

- A. Huishoudens met laag inkomen in Wijchen
- B. Gebruik per regeling (2018 – 2022)
- C. Vroegsignalering - evaluatie 2022 Wijchen

1. Inleiding en leeswijzer

In Wijchen is voor het laatst het armoedebeleid integraal besproken in 2020. Voor het schuldhelpverleningsbeleid was dit december 2020¹. Beide juist voor of bij aanvang van de corona-uitbraak. Dit laatste geeft aan dat de werkelijkheid niet heeft stilgestaan. Op het moment, begin 2022, dat we de coronacrisis vrijwel achter ons konden laten, begonnen de energieprijzen te stijgen en veroorzaakte de daarmee samenhangende stijgende inflatie in één jaar tijd een gemiddeld koopkrachtverlies van 10%. Tegen deze achtergrond is de noodzaak duidelijk om onze rol en ons beleid ten aanzien van financieel kwetsbare huishoudens in onze gemeente te heroverwegen.

De coronapandemie leidde tot verschillende acute initiatieven (landelijk en lokaal), naast de beleidslijnen zoals we die lokaal in 2020 vastlegden. In hoofdstuk 2 blikken we hier kort op terug. Dat doen we door deze hele nota gecombineerd met initiatieven rondom schuldhelpverlening. In hoofdstuk 3 benoemen we de meest relevante ontwikkelingen in de beleidslijnen die in principe “de basis” van ons beleid vormen. De cijfermatige ontwikkelingen daarin (zowel financieel als qua gebruik) hebben we in de bijlagen opgenomen. In hoofdstuk 4 schetsen we de ontwikkelingen die zich intern en extern hebben voorgedaan in de manier waarop we werken. Daarbij gaan we ook in op de mogelijkheden voor harmonisatie van beleid en dienstverlening met de gemeente Druten.

In hoofdstuk 5 trekken we conclusies en formuleren we voorstellen hoe we onze inwoners in de situatie van dit moment zo goed mogelijk vanuit onze rol als gemeente kunnen ondersteunen. In hoofdstuk 6 begroten we de financiële consequenties daarvan. De voorstellen liggen voor als beslispunten aan de raad.

1.1 Verbinding armoede- en schuldhelpbeleid

Tot dusver hebben we de raad steeds afzonderlijke beleidsvoorstellen voorgelegd ter bestrijding van armoede enerzijds en schuldhelpverlening anderzijds. De aanpak van armoede en schulden heeft veel raakvlakken. Er is een overlap in doelgroep en inzet vanuit deze terreinen kunnen in elkaars verlengde liggen en elkaar versterken. Daarom kiezen we ervoor om het minima- en schuldhelpverleningsbeleid vanaf 2023 vast te leggen in één beleidsplan Geldzorgen, Armoede en Schulden. We sluiten hiermee aan bij de drie programmalijnen vanuit het Rijk, zoals het Rijk die begin juli 2022 presenteerde in haar kamerbrief “Aanpak geldzorgen, armoede en schulden”.

Armoede is ...

- ✓ bij elke noodzakelijke uitgave de goedkoopste zoeken;
- ✓ bij elke uitgave nadenken of het echt nu moet;
- ✓ met kapotte kleren verder lopen;
- ✓ je vrienden en familie in andere plaatsen niet op kunnen zoeken;
- ✓ hopen dat je fiets niet kapot gaat;
- ✓ geen boeken kunnen kopen;
- ✓ elk jaar slechte schoenen kopen omdat je geen geld hebt om duurzame en goede aan te schaffen;
- ✓ bij het kopen van cadeautjes veel winkels langs gaan: wat kan je kopen voor minder dan 5 euro;
- ✓ je niet mee kunt met vrienden om ergens wat te gaan drinken op een terrasje;
- ✓ je schrikt bij elke acceptgiro die binnenkomt;
- ✓ nooit op vakantie of een dagje weg kunnen.

De thema's geldzorgen, armoede en schulden vormen dan ook de basis van dit beleidsplan. Bij het thema geldzorgen hebben we aandacht voor signalering en preventie van schulden en/of armoede. Zo zetten we in op samenwerking met lokale partners, passende doorverwijzing, financiële bewustwording, versterkte basisvaardigheden en informatie

en ondersteuning bij levensgebeurtenissen zoals een scheiding of het krijgen van een

¹ 'Armoedebeleid 2020' (47506), raadsvergadering 25 juni 2020 en 'Beleidsplan integrale schuldhelpverlening Wijchen' (Z/20/053890), raadsvergadering 17 december 2020.

kind. Binnen het thema armoede hebben we aandacht voor verschillende vormen van financiële en materiële inkomensondersteuning die de gemeente en haar samenwerkingspartners bieden. Bij het thema schuldhelpverlening laten we zien welke ondersteuning we bieden als een inwoner (problematische) schulden heeft en hoe we ervoor zorgen dat inwoners schuldenvrij worden en blijven.

1.2 Kaders voor het beleid

Het kader voor lokaal beleid op het terrein armoede en schulden wordt vanzelfsprekend gevormd door landelijke wet- en regelgeving. Eén van de belangrijkste uitgangspunten daarin is dat inkomenspolitiek is voorbehouden aan het kabinet. Landelijk worden de normbedragen bepaald voor de hoogte van de bijstand voor de algemene kosten van levensonderhoud voor verschillende groepen. Samen met andere landelijke (o.a. belastings-) maatregelen zoals huur- en zorgtoeslag wordt dit sociaal minimum geacht te kunnen voorzien in de algemeen noodzakelijke kosten van bestaan. Daarnaast kent de Participatiewet de mogelijkheid voor "bijzondere bijstand". Vanuit de bijzondere bijstand kan de gemeente "inkomensondersteuning" bieden als zich noodzakelijke kosten voordoen door individuele bijzondere omstandigheden die niet uit aanwezige middelen kunnen worden betaald. Het recht op bijzondere bijstand geldt ook voor huishoudens met een andere primaire inkomensbron dan een bijstandsuitkering: dus ook voor mensen met betaald werk of bijvoorbeeld een WIA-uitkering of pensioen.

In het kader van bijzondere bijstand stelt de gemeente zelf nadere (beleids-)regels op, waarin voorwaarden zijn geformuleerd waaraan een huishouden moet voldoen om aanspraak te kunnen maken op de ondersteuning. Een van de belangrijkste voorwaarden is de hoogte van het inkomen onder welk niveau men, zonder zelf bij te dragen in de kosten, recht heeft op ondersteuning bij bepaalde kosten. Gemeente Wijchen heeft in algemene zin bepaald dat deze inkomensgrens 110% is van de bijstandsnorm die op dat huishouden van toepassing is. Voor een aantal regelingen (zie bijlage 2) geldt een andere inkomensgrens.

In 2016 legde de gemeenteraad de volgende uitgangspunten voor het armoedebelief vast²:

- Financiële zelfstandigheid ondersteunen en versterken
- Wij richten ons op kwetsbare groepen in bijzondere omstandigheden
- Wij bieden dienstverlening die de kwetsbare inwoner ook daadwerkelijk bereikt
- Faciliteren maatschappelijke partners bij het ondersteunen van minima

In 2020 legde de gemeenteraad de volgende doelen voor schuldhelpverlening vast:

- Voorkomen dat inwoners in financiële problemen komen
- Meer inwoners met beginnende betaalproblemen vinden en snel passende hulp aanbieden via Vroegsignalering van schulden
- Inwoners met schulden beter en sneller helpen
- Meer inwoners zijn duurzaam schuldenvrij

In het coalitieakkoord 2022 – 2026, Samen verschil maken, zijn onder de kop 'We laten niemand vallen' de volgende punten opgenomen:

- We houden extra aandacht voor kindregelingen in het armoede- en minimabeleid.
- Vanwege stijgende energieprijzen houden we bijzondere aandacht voor energiearmoede.
- We bieden een vangnet op basis van vertrouwen. Een foutje bij een aanvraag kan altijd gemaakt worden. Maar bewuste fraude met uitkeringen pakken we aan.

² 'Visie op Werk en inkomen' (16 IZ 139), raadsvergadering 30 juni 2016.

- Mensen met financiële zorgen of schulden helpen we vroegtijdig om grip op hun huishoudboekje te krijgen. Initiatieven uit de samenleving zijn daarbij zeer waardevol.
- We vinden het belangrijk om gezinnen met een kleine beurs beter te ondersteunen. Daarom bekijken we de mogelijkheden van een inwonerspas, die tevens voor alle inwoners toegankelijk is.

Dit is ook in ons strategisch kompas opgenomen³: *"Mensen hebben eenvoudig, laagdrempelig contact met elkaar. Hierdoor gaat het onderling vragen en aanbieden van hulp makkelijker. [...] Op deze manier pakken we bijvoorbeeld ook de eenzaamheid en armoedebestrijding onder inwoners aan. Het wordt eerder zichtbaar en bespreekbaar als het niet goed met mensen gaat."*

Met dit beleidsplan zetten we stappen in de richting van de doelstellingen die in deze beleidskaders zijn geformuleerd.

³ 'Wijchen 2035 – De kracht van Wijchen' (87361), pagina 29, raadsvergadering 20 oktober 2022.

2. Beleidsontwikkelingen in de afgelopen jaren

2.1 Corona

Juist op het moment dat de raad nieuwe initiatieven vaststelde voor het armoedebeleid (zie paragraaf 2.2) was de coronapandemie uitgebroken. Door deze internationale crisis met, potentieel, grote gevolgen, ook op de inkomens van huishoudens, verschoven de prioriteiten plotsklaps. Gezien de achtergrond van deze crisis lag het “inkomenspolitieke” beleid op het niveau van het Rijk. Op het inkomensvlak had de gemeente hier een lokale rol bij de invulling en uitvoering van de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (Tozo) en Tijdelijk Overbrugging Noodzakelijke Kosten (Tonk). Lokaal hebben we dit verder ondersteund met o.a. het aanbieden van toekomstgerichte dienstverlening naar ondernemers (‘Heroriëntatie’), een ‘Wijchen=’ cadeaukaart voor huishoudens met een laag inkomen en het ondersteunen van initiatieven gericht op het verstrekken van mondkapjes en ‘zelftests’ voor deze groep⁴.

De coronapandemie heeft in Wijchen, anders dan verwacht, niet geleid tot een explosief beroep op onze lokale regelingen en die van onze maatschappelijke partners (zie ook hoofdstuk 3). De groei in het aantal bijstandsuitkeringen was relatief beperkt en kortstondig: in april 2022 was het aantal verstrekte uitkeringen weer gedaald naar het laagste aantal sinds 2015⁵.

2.2 Lokaal

Naast de hierboven beschreven maatregelen in het kader van corona zijn onderstaande initiatieven ontplooid tussen 2020 en 2023.

Samenwerking in Noodhulp

Zoals besloten in 2020 hebben wij begin 2021 een convenant afgesloten met vier Wijchense maatschappelijke organisaties: Caritas, Vincentiusvereniging, Diaconie Rivierenland-Oost en stichting Leergeld 2-stromenland⁶. Noodhulp richt zich op financiële ondersteuning van huishoudens in schrijnende (financiële) omstandigheden die tussen wal en schip van de regelgeving vallen. Via het centrale email-adres zijn in de afgelopen twee jaar een tiental vragen binnengekomen. Een aanzienlijk deel kon worden afgewikkeld via de regelingen die de gemeente kent. Een aantal is door de partners opgepakt. Het aantal mensen dat gebruik maakte van Noodhulp is daarmee aanzienlijk lager dan bij aanvang verwacht. Evenals de gemeente zelf constateren onze partners, ook breder dan alleen in het kader van Noodhulp, dat de coronapandemie tegen de verwachting in niet heeft geleid tot meer (financiële) hulpvragen. Het vanuit de gemeente beschikbare budget voor deze specifieke situaties (jaarlijks € 10.000,-) is tot op heden niet aangesproken. Wel heeft het samenwerkingsverband Noodhulp geleid tot een waardevolle versterking van de onderlinge samenwerking, waarin wij gezamenlijk onze informatie kunnen delen.

Pilot vaste lasten

De pilot vaste lasten richtte zich op een vorm van lichtere dienstverlening dan bewindvoering door te voorkomen dat er op vaste lasten (huur, energie en de premie zorgverzekering) betalingsachterstanden ontstaan. Deze vaste lasten worden door de gemeente rechtstreeks aan de betrokken instantie betaald, waardoor de uitgaven voor de betrokken inwoner aanzienlijk overzichtelijker worden. Deelnemers zouden begeleid worden naar verdere (financiële) zelfredzaamheid. De pilot is, na de voorbereidingen, nooit tot uitvoering gekomen. Het ontbrak aan kandidaten voor wie deze dienstverlening

⁴ Zie de informatienota ‘Evaluatie Tozo – Tonk’ (58394), raadsvergadering 24 februari 2022.

⁵ Zie ook informatienota ‘Ontwikkeling werkzoekenden Coronaperiode’ (70117), raadsvergadering 24 februari 2022.

⁶ ‘Convenant samenwerking Noodhulp Wijchen’ (55817), raadsvergadering 22 april 2021.

passend was. Een zeer beperkt aantal mogelijke deelnemers was de Nederlandse taal niet of onvoldoende machtig om effectief begeleiding te kunnen realiseren naar zelfredzaamheid. De opgedane kennis is halverwege 2021 gedeeld met de collega's die de invoering van nieuwe Wet Inburgering voorbereidden. In deze wet is de verplichting opgenomen voor gemeenten om de doelgroep 'financieel te ontzorgen', door het doorbetalen van vaste lasten.

Cadeaukaart Wijchen=

In de zomerperiode van 2021, aan het einde van een lockdown-periode, hebben we een cadeaukaart Wijchen= ter waarde van € 50,- verstrekt aan alle volwassenen met een inkomen tot 110% van de geldende bijstandsnorm. Zo hadden mensen met een laag inkomen iets extra's en ondernemers in Wijchen extra omzet, na een zware periode. In totaal zijn 1.218 Cadeaukaarten verstrekt (de omvang van de, theoretische, doelgroep was 1.800 op basis van CBS-cijfers). Vrijwel alle Cadeaukaarten zijn verstrekt aan mensen die reeds bij de gemeente bekend waren. Uit de vrije publiciteit kwam slechts een tiental extra aanvragen. Voor de cadeaukaart is specifiek aandacht gevraagd via onze mediakanalen. Daarnaast hebben we in september van dat jaar alle huishoudens van Wijchen benaderd met een ansichtkaart. Op deze kaart hebben we duidelijk aangegeven dat de gemeente klaar staat voor mensen met geldzorgen. Ondanks dat is het bereik van deze regeling achtergebleven bij de verwachting.

Aanpassing studietoeslag

Vanaf aanvang 2022 hebben wij, vooruitlopend op het wettelijk kader voor de studietoeslag (een tegemoetkoming voor studenten met een arbeidsbeperking), de studietoeslag aanzienlijk verhoogd en later in dat jaar ook in lijn gebracht met de definitieve wetgeving⁷. Dit heeft tot op heden niet geleid tot een groter aantal aanvragen (zie bijlage 2).

Uitbreiding ondersteuning zorgverzekering

In oktober 2022⁸ heeft de raad ingestemd met een tweetal structurele aanpassingen van deze regeling, waarmee we het bereik proberen te verhogen. Daarnaast is, in het kader van de snel stijgende energieprijzen en inflatie, de doelgroep tijdelijk uitgebreid: de inkomensgrens is verhoogd van 120% van de bijstandsnorm naar 130%. In samenhang hiermee is ook de regeling bijdrage extra kosten chronisch zieken aangepast (verhoging naar een jaarlijkse bijdrage van € 325,-). Halverwege 2023 evalueren we de resultaten.

2.3 Ontwikkelingen rond schuldhulpverlening

Doorverwijzing via de rechtbank

We doen mee aan een pilot waarin Gelderse gemeenten samenwerken met de Gelderse rechtbank in het kader van het project Schuldenaanpak. Gedaagden met financiële problemen worden verwezen naar de gemeente voor ondersteuning. Dit moet ertoe leiden dat mensen met schulden eerder worden gezien en gehoord, waardoor er sneller en gemakkelijker gewerkt kan worden aan een passende oplossing. Er is sprake van een warme overdracht van een inwoner met schulden door de schuldenfunctionaris van de rechtbank naar de schuldhulpverlener van de gemeente. Deze kan samen met de inwoner bekijken of een traject kan worden ingezet om verder escalatie van schulden te voorkomen.

Schuldhulpmaatje

Vanaf 2021 is Schuldhulpmaatje actief in Wijchen. De gecertificeerde vrijwilligers bieden hulp aan mensen met geldzorgen. De maatjes hebben een speciale opleiding gevolgd om mensen met geldproblemen te helpen en werken ook nauw samen met de schuldhulpverleners van de gemeente. De maatjes komen vaak achter de voordeur bij onze inwoners en helpen hen onder andere met het ordenen van hun financiën,

⁷ Zie 'Aanpassing Studietoeslag' (84774), raadsvergadering 20 oktober 2022.

⁸ Zie 'Aanpassing Collectieve Zorgverzekering Minima' (83177)

waaronder het openen van brieven en creëren van overzicht. Sinds kort worden ze ook ingezet bij Vroegsignalering van schulden aan de hand van gemelde betalingsachterstanden.

Aansluiting op Verwijsindex Schuldhelpverlening

We zijn binnenkort als gemeente aangesloten op de Verwijsindex Schuldhelpverlening (VISH). Met VISH kan een gemeente op een veilige manier aan deurwaarders doorgeven dat iemand schuldhelp krijgt. Deurwaarders checken het systeem voor ze op pad gaan om beslag te leggen. De verwachting is dat deurwaarders afzien van beslag als iemand schuldhelp krijgt. VISH zorgt voor snelle schuldrust bij mensen met schulden. Ook voorkomt het onnodig oplopende deurwaarderskosten.

2.4 Stijging energieprijzen en inflatie

Eind 2021 begonnen de energieprijzen sterk te stijgen waardoor de inflatie ook sterk toenam. Evenals de (financiële) gevolgen van corona liggen maatregelen voor deze crisis primair op het landelijk inkomenspolitieke vlak. Het Rijk kondigde dan ook maatregelen aan:

- 'Generiek', voor alle huishoudens, is voor het jaar 2022 de belasting op energie verlaagd
- Voor huishoudens met een laag inkomen is in het kader van duurzaamheid extra budget vrijgemaakt om maatregelen te treffen voor energiebesparing
- Eveneens voor huishoudens met een laag inkomen is, vanaf half maart 2022, budget vrij gemaakt voor een energietoeslag

Beide laatste maatregelen worden door gemeenten uitgevoerd aangezien zij beter in staat zijn de specifieke doelgroep te bereiken. Voor 2023 hebben we extra budget vrij gemaakt om, waar nodig, huishoudens te ondersteunen die tussen wal en schip kunnen vallen. Eind april 2022 zijn in Wijchen de eerste (automatische, zonder aanvraag) betalingen voor de energietoeslag gedaan. In de zomer 2022 is door het Rijk de toeslag met € 500,- per huishouden verhoogd. Deze hebben wij eind oktober uitbetaald. Daarnaast zijn in het najaar de "energieklussers" gestart. Bij huishoudens in energiearmoede gaan energiekussers langs die, waar nodig, direct diverse energiebesparende maatregelen doorvoeren. Waar noodzakelijk kan ook de koelkast worden vervangen door een duurzaam model.

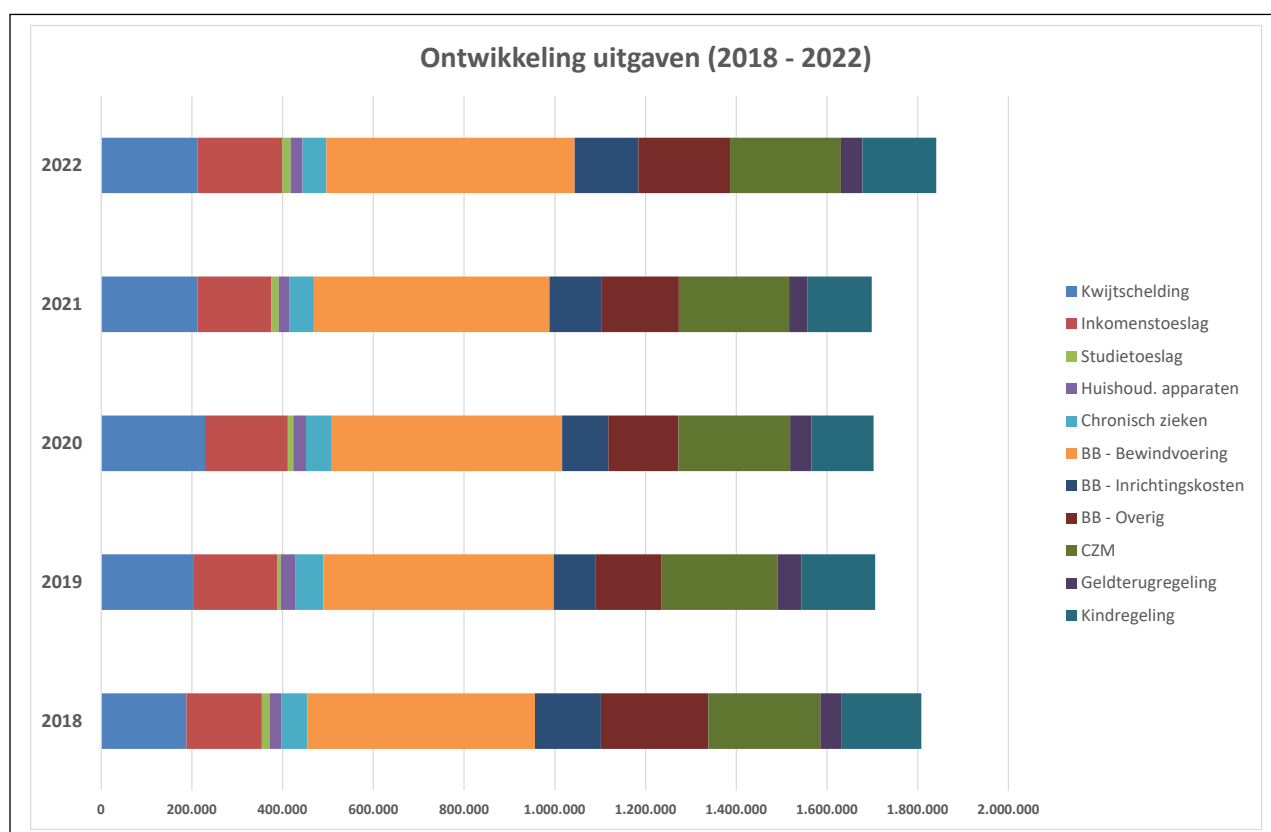
Direct vanaf het begin hebben we bij deze maatregelen nauw samengewerkt met onze maatschappelijke partners. Zo hopen we het bereik van onze voorzieningen zo hoog mogelijk te krijgen en input op te halen wat verder wenselijk is. Bij aanvang gingen we er, op basis van de toen meest recente CBS gegevens, vanuit dat in Wijchen 1.900 huishoudens bereikt konden worden. In december 2022 kwamen vanuit het CBS gegevens beschikbaar dat het aantal huishoudens met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm in 2021 is gedaald naar 1.800 (zie ook hoofdstuk 3). Tot en met december 2022 hebben wij de energietoeslag uitgekeerd aan 1.717 Wijchens huishoudens. Dat brengt het bereik van deze regeling over 2022 op 95,3% van de doelgroep.

3. Regelingen armoede- en schuldhulpbeleid

3.1 Algemeen

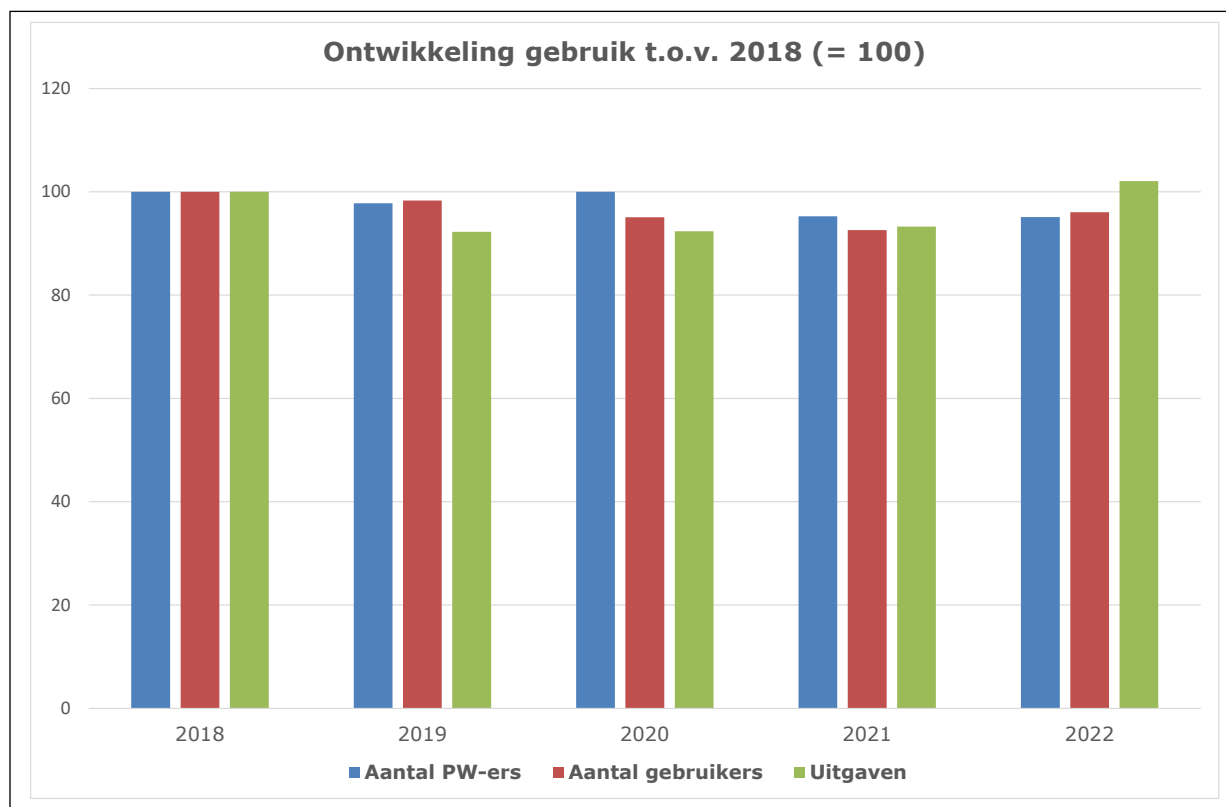
In het vorige armoedebeleid, juist bij aanvang van de coronapandemie in de eerste helft van 2020, gaven we aan dat het Sociaal Cultureel Planbureau constateerde dat het aantal huishoudens met een laag inkomen aan het dalen was. Tegelijkertijd was op dat moment, binnen deze groep, het aantal mensen dat langdurig een laag inkomen had aan het stijgen. Met de uitbraak van corona was de verwachting dat deze tendens teniet zou worden gedaan en het aantal mensen met een laag inkomen weer zou (snel) zou stijgen.

Op basis van de meest recente cijfers van het CBS (zie bijlage 1) is duidelijk dat deze verwachting niet is uitgekomen. In de afgelopen 10 jaar beweegt het aantal huishoudens in Wijchen dat leeft van een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm zich in absolute aantallen tussen de 2.000 en 1.800. Sinds 2017, ononderbroken door de coronapandemie, is een licht dalende tendens ingezet. Ook in relatieve zin is deze tendens zichtbaar: het aandeel huishoudens met een laag inkomen ten opzichte van het totale aantal huishoudens daalt (van 11,6% in 2017 naar 10,4% in 2021). Wel is ook duidelijk dat binnen de groep huishoudens met een laag inkomen het aandeel met een *langdurig* laag inkomen consequent stijgt (van 50,0% in 2014 naar 66,7% in 2021).

Een groeiend aandeel huishoudens dat langdurig afhankelijk is van een laag inkomen wil nog niet zeggen dat dit ook voortdurend over dezelfde huishoudens gaat; ook in deze groep stromen huishoudens in en uit. De tendens, een groter aandeel huishoudens met een langdurig laag inkomen, is niet terug te zien in het gebruik van diverse regelingen. De inkomenstoeslag, de regeling huishoudelijke apparaten en de Geldterugregeling kennen een 'duurcriterium': je hebt hier past recht op als je een aantal jaar een inkomen hebt onder een bepaalde inkomensgrens. Het gebruik van deze regelingen laat in de afgelopen jaren echter geen consequente stijging zien.

Ruim 1.100 huishoudens in Wijchen maken gebruik van één of meer voorzieningen van het armoedebelaid. Daarmee schatten we het bereik van de doelgroep iets onder de 70%⁹. In de onderstaande grafiek¹⁰ gebruiken we het aantal mensen met een bijstandsuitkering als indicatie voor veranderingen in de omvang van het totaal aantal huishoudens met een laag inkomen (ca. 40% van de huishoudens die een verstrekking uit één van de regelingen ontvangen hebben geen bijstandsuitkering bij de gemeente).

In deze grafiek stellen we het aantal PW-ers, het aantal gebruikers van voorzieningen en onze uitgaven in jaar 2018 op 100. De ontwikkeling in de jaren daarna op deze indicatoren drukken we uit als een percentage ten opzichte van 2018. Zo wordt niet het reële niveau duidelijk (zoals in de grafiek 'Ontwikkeling van uitgaven'), maar worden wel de veranderingen in de jaren daarna duidelijker. Opvallend is dat in de coronajaren 2020 en 2021, tegen de verwachting in, het aantal gebruikers sneller daalt dan het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering: daarmee lijkt het bereik dat we realiseren te dalen. In het afgelopen jaar 2022 lijkt dit te herstellen.

3.2 Specifieke minima-regelingen

In bijlage 2 zijn de ontwikkelingen in kosten en gebruik per regeling opgenomen. Hieronder gaan we in op een aantal in het oog springende zaken.

⁹ Dit is niet exact te zeggen omdat de omvang van de doelgroep (door bijzondere criteria of verschillende inkomensgrenzen) per regeling verschilt. Ook zijn in de cijfers van het CBS over de doelgroep vermogensgrenzen niet meegenomen. In een groot aantal regelingen wordt de omvang van het spaargeld bij huishoudens meegewogen.

¹⁰ In deze grafiek kunnen we door technische en administratieve beperkingen het aantal gebruikers en de uitgaven voor de 'Regeling Chronisch Zieken' en de 'Kindregeling' niet meenemen. Ook de 'gemiste inkomsten' van kwijtschelding van belastingen blijft buiten beschouwing. Gezien het specifieke karakter van de energietoeslag hebben we deze in het jaar 2022 niet meegenomen.

Kindregeling

In de coronajaren 2020 en 2021 daalt het aantal kinderen dat gebruik maakt van de Kindregeling. In 2021 is het aantal kinderen dat van de regeling gebruik maakt gedaald naar 339 (waarvan 328 van de jaarlijkse bijdrage); in 2019 maakten nog 396 kinderen gebruik (waarvan 374 van de jaarlijkse bijdrage). Voor een deel is dit te begrijpen doordat corona in deze jaren groepsactiviteiten minder vanzelfsprekend maakte (zie ook de terugloop in het aantal zwemlessen in 2020). In 2022 groeit het aantal kinderen weer. Het CBS schatte het aantal minderjarige kinderen in huishoudens met een inkomen tot 120% (afgerond op honderdtallen en zonder vermogen mee te wegen) in de jaren 2019, 2020 en 2021 op respectievelijk 500, 600 en weer 500 in 2021.

Kosten voor 'overige' bijzondere bijstand

In 2019 en 2020 daalden de kosten voor 'overige' bijzondere bijstand (een verzamelpost van ca. 50 kostensoorten waarvoor bijzondere bijstand wordt verstrekt) onverwachts. Dit werd veroorzaakt door een dalend aantal gebruikers. In de jaren 2021 en 2022 stijgt dit weer.

3.3 Energietoeslag en inflatie

Vanaf april 2022 keren wij de energietoeslag over het jaar 2022 uit. De uitgaven daarvoor zijn niet meegenomen in de grafiek "Ontwikkeling uitgaven". In 2022 is voor deze toeslag in totaal € 2.321.000,- uitgegeven, dat wil zeggen aanzienlijk meer dan het jaarlijkse totaal aan uitgaven over alle regelingen heen in de afgelopen jaren. Aanvragen voor deze toeslag kunnen nog tot en met 31 mei 2023 binnenkomen. Ook de bezoeken van de energieklussers aan huishoudens met mogelijk energie-armoede lopen door tot aan de zomer van 2023.

In februari 2023 hebben we aan de reeds uitgekeerde toeslag van € 1.300,- per huishouden € 500,- toegevoegd. Gezien het geschatte bereik van de regeling hebben praktisch alle huishoudens onder de inkomensgrens van 120% als compensatie voor de stijgende energieprijzen in totaal € 2.180,- ontvangen (€ 1.800,- energietoeslag plus 2 maal € 190,- via de korting op het maandelijkse voorschot aan de energieleverancier voor de maanden november en december 2022).

Voor het jaar 2023 wordt landelijk een groot aantal maatregelen doorgevoerd;

- Vanaf 1 januari 2023 is het minimumloon verhoogd met 10%. Dit heeft ook effect op alle bijstandsuitkeringen en uitkeringen die daar aan verbonden zijn. De (netto) maandelijkse bijstandsuitkering voor een alleenstaande in de Participatiewet is daardoor gestegen met € 94,- naar een netto maandelijks hoogte van € 1.195,66.
- De (eenmalige) verhoging van de zorgtoeslag verhoogt het inkomen van de ontvangers met € 34,- per maand.
- Het energieplafond tempert, voor alle inwoners, de lasten die een huishouden kwijt is aan energiekosten.
- Vanaf de tweede helft van 2023¹¹ keren gemeenten ook een energietoeslag over het jaar 2023 uit. Deze zal naar verwachting € 800,- per huishouden bedragen¹².
- Om te voorkomen dat huishoudens door betalingsachterstanden grote schulden opbouwen is landelijk een Noodfonds opgezet, wat begin februari 2023 van start is gegaan. Hier kunnen mensen met een inkomen tot 200% van de bijstandsnorm ondersteuning aanvragen. Ook is er een landelijk noodfonds opgezet voor mensen die in schuldsaneringstrajecten zitten, zodat zij hun aflossingen kunnen blijven betalen en hun traject schuldenvrij kunnen afsluiten.

¹¹ De nieuwe wet die dit regelt is nog in voorbereiding.

¹² De € 500,- die we in februari 2023 hebben toegevoegd aan de energietoeslag over 2022 wordt gefinancierd uit het budget voor de energietoeslag 2023.

Door deze maatregelen verwacht het Nibud voor bijstandsgerechtigden in 2023, afhankelijk van de samenstelling van het huishouden, een koopkrachtstijging tussen de 5,2% en 8,1%¹³.

3.4 Gebruik schuldhulpverlening en vroegsignalering

Schuldhulpverlening

Uit CBS-cijfers blijkt dat gebruikers van een re-integratievoorziening bij de gemeente, ontvangers van uitkeringen, maar ook zelfstandigen, ZZP'ers en flexwerkers in huishoudens met een laag inkomen extra kwetsbaar zijn voor probleemschulden¹⁴. Daarnaast komen huishoudens met een combinatie van laag inkomen en kinderen, zowel eenouderhuishoudens als paren met kinderen als kwetsbare groep naar voren.

In Wijchen hadden in oktober 2021 1010 huishoudens te maken met geregistreerde problematische schulden (5,6%). Dit percentage ligt onder het landelijke gemiddelde van 7,6%. Op 1 januari 2018 waren dat nog 1070 huishoudens (6,2%). Er is sprake van een lichte afname. Dit is mogelijk het gevolg van het soepelere incassobeleid van de Belastingdienst tijdens de coronacrisis. Het aantal geregistreerde probleemschulden verschilt per wijk/kerkdorp. In Alverna (6,7%) en de kern Wijchen (5,8%) ligt het percentage hoger en in Bergharen en Hernen lager (2,8%).

Het aantal inwoners dat zich bij de gemeente meldt met geldzorgen is in 2021 en 2022 lager dan in de daaraan voorafgaande jaren, ondanks alle crises. We zien in 2022 wél een toename van het aantal budgetadviezen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal inwoners dat zich per jaar meldt voor een vorm van ondersteuning bij schulden	174	175	106	79	80
Aanvragen schuldhulpverlening	103	79	60	55	59
Budgetadviezen	-	25	51	41	81
Aantal lopende trajecten schuldhulpverlening per 1 januari	291	279	260	235	233
Aantal inwoners dat in een minnelijke schuldregeling komt (Plangroep)	28	41	21	24	27
Aantal inwoners dat in een 3-jarige schuldregeling zit	107	88	60	51	66
Slagingspercentage schuldbemiddelingen	70%	75%	87%	86%	80%

Meldingen voor schuldhulpverlening komen binnen bij de gemeente. Een melding kan leiden tot een budgetadvies of tot een aanvraag. Wijchen voert de eerst fase van het schuldhulpverleningsproces (de zogenaamde stabilisatiefase) zelf uit. De tweede fase, het feitelijk schuldregelen, is uitbesteed aan Plangroep.

Uit bovenstaande kengetallen blijkt dat wij de huishoudens met problematische schulden nog lang niet allemaal bereiken. We willen de komende jaren door preventie en Vroegsignalering de groep die risicovolle of problematische schulden heeft verkleinen en een groter deel van de groep met problematische schulden bereiken.

Vroegsignalering

Door een vroege signalering van betalingsachterstanden en het bieden van

¹³ Nibud, persbericht 21 januari 2023 (www.nibud.nl/nieuws/2023-financieel-gezien-bijkomen).

¹⁴ CBS, dashboards.cbs.nl/SchuldenproblematiekInBeeld

ondersteuning kunnen we met kleine interventies een groot verschil maken. Dat is ook van belang met het oog op de maatschappelijke kosten die ontstaan als niet tijdig wordt ingegrepen. Alle woningbouwcorporaties, energieleveranciers en zorgverzekeraars moeten vanaf 2021 signalen van achterstanden (huur, energie en premie van de ziektekostenverzekering) aanleveren bij de gemeente. De gemeente moet, na ontvangst van een signaal, de inwoner een aanbod voor een gesprek doen. De gemeente is vrij in de wijze waarop ze het hulpaanbod doet. Hieronder een overzicht van het aantal signalen dat is aangeleverd de afgelopen drie jaren en het aantal inwoners dat daadwerkelijk een hulpaanbod heeft aanvaard. In 2022 hebben 29 inwoners een "Quick Fix" (korte ondersteuning) gehad en 19 inwoners zijn aangemeld bij schuldhulpverlening. Opvallend is dat 2022 een daling laat zien van aangeleverde achterstandssignalen ten opzichte van 2021.

<i>Monitor Vroegsignalering Wijchen</i>	2020	2021	2022
Signalen aangeleverd	650	953	840
Signalen opgepakt	80	784	673
Meldingen opgepakt (een melding kan bestaan uit verschillende signalen van een huishouden)	80	457	659
Inwoner bereikt	62	102	87
Hulpaanbod aanvaard	25	54	48

Het percentage meldingen dat tot een succesvol contact leidt ligt in Wijchen iets lager dan het landelijk gemiddelde (respectievelijk 13,2% en 15,8%). Hier gaan we meer op inzetten. Echter, als er een contact gerealiseerd wordt, dan is het percentage inwoners dat een hulpaanbod accepteert aanzienlijk hoger dan het landelijk gemiddelde (respectievelijk 55% tegenover 33%).

4. Organisatie van de dienstverlening

4.1 Integraal werken

Armoede en schulden staan vaak niet op zichzelf. In veel situaties hangen armoede en schulden samen met problemen op andere leefgebieden. Daarom hanteren we een brede, integrale aanpak en kijken we welke hulp in brede zin nodig is. Waar nodig bieden we hulp en ondersteuning op meerdere leefgebieden. Ook zorgen we ervoor dat het totale aanbod van financiële ondersteuning bekend is bij professionals en op elkaar is afgestemd. In 2024 treedt naar verwachting de Wet aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein (Wams) in werking. Deze wet maakt het eenvoudiger voor verschillende professionals om integrale ondersteuning te bieden en biedt een juridische basis om gegevens over cliënten uit te wisselen.

Daarnaast verstevigen we de samenwerking binnen en buiten de gemeentelijke organisatie op aanpalende leefgebieden zoals (positieve) gezondheid, werk en inkomen, wonen (o.a. energietransitie) en jeugdzorg. Hierbij sluiten we aan bij bestaande initiatieven, zoals de integrale aanpak Positieve Gezondheid vanuit de GGD, de aanpak tegen eenzaamheid en de aanpak van laaggeletterdheid. Ook maken we actief gebruik van (nieuwe) vindplaatsen, zoals de huisartsen, de kinderarts in het consultatiebureau, het jongerenwerk en scholen.

4.2 Externe organisaties

Voedselbank en (regionale) Kledingbank

In Wijchen werken we al jaren samen met een grote schakering aan maatschappelijke partners ten behoeve van het armoedebeleid. Wij proberen hen minimaal eenmaal per jaar bij elkaar te brengen. Twee van deze externe organisaties ondersteunen wij direct voor hun rol in het armoedebeleid: de Voedselbank Wijchen-Beuningen en de (regionale) Kledingbank. Beiden zagen zich in de coronajaren genoodzaakt hun werkwijze aanzienlijk aan te passen (o.a. werken op afspraak). De Voedselbank in Wijchen werkt met ca. 45 vrijwilligers en ondersteunt ca. 300 inwoners met wekelijkse voedselpakketten. Tot eind 2022 was er geen sprake van een grote stijging in het gebruik. Wel constateert de Voedselbank dat een aanzienlijke groep aanzienlijk langer een beroep moet doen op hun hulpverlening dan eigenlijk de bedoeling is (maximaal drie jaar). Vanuit de Voedselbank is ook het initiatief gekomen op zogenaamde 'MUP's' (Menstratieproducten UitgiftePunt) te starten in Wijchen; inmiddels zijn er zeven MUP's in de gemeente. De Voedselbank verwijst ook door naar de Kledingbank. De regionale Kledingbank (in Nijmegen gevestigd naast de Nijmeegse Voedselbank, vlak achter het WerkBedrijf) werkt met ruim 60 vrijwilligers. Gemeente Wijchen is bij de Kledingbank in 2021 met 194 klanten (waaronder 98 kinderen) de op een na grootste afnemer in de regio.

Inrichting keten armoedebestrijding en schuldhulp

Als gemeente willen we investeren in een intensieve samenwerking en verbinding met lokale maatschappelijke organisaties. In Wijchen werken deze organisaties sinds 2021 samen in de Koepel Sociaal Domein. Het is voor ons van ondergeschikt belang waar de inwoner zijn of haar geldzorgen aankaart. Onze lokale organisaties weten elkaar goed te vinden en verwijzen warm door. Zoals de Sociaal Economische Raad het verwoordt in haar rapport *Werken zonder armoede (2021)*: 'Any door goes' ('iedere ingang is een goede ingang').

Om bewoners die (financiële) ondersteuning nodig hebben structureel beter te bereiken en te bedienen is het van belang dat de verschillende organisaties binnen het Sociaal Domein en onderdelen van de gemeente, die actief zijn op het terrein van armoedebestrijding en schuldhulp, in elkaars verlengde gaan werken, in een keten.

Bij de ketenpartners maken wij onderscheid in:

1. Organisaties die financiële-materiële ondersteuning bieden. Deze organisaties beschikken over middelen om bewoners materieel te ondersteunen (bijvoorbeeld Caritas of Voedselbank). Voor begeleiding en verdere dienstverlening verwijzen zij naar partners in de keten.
2. Organisaties die begeleiding en dienstverlening bieden (bijvoorbeeld Schuldhulpmaatje en Fibon¹⁵). Deze organisaties bieden bewoners specifieke ondersteuning om uiteindelijk zelfstandig de financiële zaken te regelen. Waar nodig verwijzen zij naar partners in de keten.
3. Organisaties die signaleren en verwijzen (bijvoorbeeld huisartsen of scholen). Deze organisaties signaleren dat er ondersteuning nodig is om uit de financiële situatie te geraken (en te blijven) en nemen daarover contact op met een centraal meldpunt.

Hiervoor wordt een "Sociale Kaart Armoedebestrijding en schuldhulp voor professionals" gemaakt waarop de ketenpartners vermeld staan met de rol die zij spelen op dit terrein. Het inrichten van een dergelijke keten is een actie voor de lange termijn. Het zal de nodige tijd en energie vragen van alle ketenpartners om deze keten in te richten en de eigen rol, activiteiten en communicatie daarop af te stemmen.

Samenwerken gaat niet vanzelf. Daarvoor is sturing en regie noodzakelijk. Daarom willen wij een regieteam instellen, bestaande uit de gemeente en vertegenwoordigers van 3 ketenpartners vanuit de Koepel Sociaal Domein. Dit team krijgt de taak de samenwerking binnen de keten verder gestalte te geven en waar nodig te faciliteren.

Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 willen we jaarlijks € 5.000,- beschikbaar stellen om het bereik naar inwoners te vergroten door de samenwerking met maatschappelijke partners in de gemeente te verstevigen.

4.3 Harmonisatie in beide gemeenten?

Sinds 2018 zijn de ambtelijke organisaties van de gemeente Wijchen en Druten gefuseerd in de Werkorganisatie Druten Wijchen. Om deze ene ambtelijke organisatie zo effectief en efficiënt mogelijk in te zetten is het streven het beleid zoveel mogelijk te harmoniseren. Dit gebeurt in principe altijd bij nieuw beleid (bijvoorbeeld energietoeslag). In de afgelopen jaren zijn ook stappen gezet waarmee het beleid voor schuldhulpverlening en Vroegsignalering praktisch geheel is geharmoniseerd. Ook het introduceren van een Voedselbank in Druten en het harmoniseren van de gemeentelijke zorgverzekering voor minima en de regeling voor chronisch zieken zijn hier voorbeelden van.

Ook met voorstellen in dit beleidsplan brengen we de harmonisatie dichterbij. Met name op de regelingen voor maatschappelijke participatie van kinderen en volwassenen blijven nog verschillen bestaan. De voor- en nadelen van de vormgeving van deze regelingen in beide gemeenten brengen we begin 2025 in kaart. Daar nemen we ook de organisatie en inrichting van de dienstverlening naar onze inwoners in mee. De conclusies daarvan leggen we in het derde kwartaal 2025 aan de gemeenteraad voor.

¹⁵ Fibon biedt vrijwillig budgetbeheer aan inwoners (50+) in onze gemeente

5. Doorontwikkeling

Zoals in hoofdstuk 1 benoemd willen wij de initiatieven ons lokale beleid onderbrengen in de programmalijs van het Rijk. De programmalijn 'Geldzorgen' staat in het teken van opvangen van signalen, preventie en hoe we een laagdrempelige toegang realiseren voor onze ondersteuning. De lijn 'Armoede' gaat over directe financiële ondersteuning aan inwoners met een laag inkomen. Onder de lijn 'Schulden', tot slot, beschrijven we de nieuwe initiatieven en hoe we om willen gaan met huishoudens met (problematische) schulden.

5.1 Geldzorgen

Bij het thema geldzorgen zetten we in op verschillende preventieve activiteiten, zoals het benadrukken van het belang van een goede financiële opvoeding bij jonge ouders, het versterken van financiële educatie, meer aandacht voor basisvaardigheden, ondersteuning bij levensgebeurtenissen zoals de geboorte van een kind of een scheiding, investeren in persoonlijk contact met onze inwoners en een zo laagdrempelig mogelijke dienstverlening.

Meer mensen met geldzorgen en (problematische) schulden eerder bereiken

Een van onze prioriteiten voor de ondersteuning van inwoners met geldzorgen is hen eerder te bereiken. Met een outreachende aanpak nemen we contact op met inwoners in wijken die een hoger risico op armoede hebben. Een dergelijke aanpak kost meer capaciteit dan (alleen) het reageren op signalen.

Ook passen we andere manieren toe om de doelgroep effectiever en sneller te bereiken, zoals de inzet van ervaringsdeskundigen, laagdrempelige toegang (bijvoorbeeld via WhatsApp) en begrijpelijke communicatie (bijvoorbeeld filmpjes over hoe je een regeling aanvraagt). De groep inwoners die te maken heeft met geldproblemen is zeer divers en niet alle toepassingen om ons bereik te verhogen zijn passend voor iedereen. De totale inzet op alle toepassingen leidt naar verwachting tot een hoger bereik van inwoners met geldproblemen.

We willen meer vindplaatsen van signalen benutten zoals signalen uit de wanbetalerslijst van het CAK. Het CAK houdt een lijst bij van inwoners die hun zorgverzekering zes maanden of langer niet hebben betaald. De gemeente wil deze wanbetalers outreachend hulp aan te bieden. Maar ook hebben we aandacht voor signalen over jongeren met schulden via de jongerenwerkers van MeerVoormekaar en gaan we signalen benutten die we van de Rechtbank ontvangen in het kader van de pilot Schuldanaanpak Rechtbank Gelderland.

Intensiveren van Vroegsignalering van schulden

We willen meer inwoners met beginnende betaalproblemen vinden en snel passende hulp aanbieden. Vroegsignalering vanuit de gemeente naar aanleiding van signalen over achterstanden bij vaste lasten partners wordt door inwoners positief ontvangen mits onze bedoeling goed wordt uitgelegd. De meeste acceptatie gebeurt als we telefonisch of persoonlijk contact hebben. We willen daarom meer signalen outreachend gaan oppakken. Landelijke monitorcijfers laten zien dat huisbezoeken en bellen het vaakst leiden tot contact. Het Rijk wil vanaf 2023 structurele financiering beschikbaar maken voor het intensiveren van deze werkwijzen. Hierbij maken we gebruik van de opgedane kennis over een effectieve aanpak van signalen. De vrijwilligers van Schuldhulpmaatje betrekken wij bij de afhandeling van signalen via huisbezoeken.

We onderzoeken of aansluiting op de Nederlandse Schuldhulp Route/Geldfit kan bijdragen aan ons doel om het bereik van mensen met geldzorgen te vergroten. De Nederlandse Schuldhulproute (NSR) en Geldfit helpen mensen met (risico op) financiële problemen bij het vinden van passende hulp via een website en 0800-8115.

Dat kan hulp van professionals zijn, van vrijwilligers zoals Schuldhulpmaatje of Fibon, of zelfhulp via het Nibud. Ook steeds meer schuldeisers, werkgevers en maatschappelijke organisaties sluiten zich aan om zo mensen gericht te kunnen doorverwijzen naar passende, lokale ondersteuning.

Het voorkomen van geldproblemen bij levensgebeurtenissen

Grote veranderingen zoals 18 jaar worden, zelfstandig gaan wonen, ziekte, het krijgen van een kind, echtscheiding, het bereiken van de AOW-leeftijd, het overlijden van een partner of het verliezen van werk zijn van invloed op de financiële situatie van onze inwoners. Zo'n gebeurtenis kan ervoor zorgen dat men moeilijker rond kan komen en vereist vaak een verandering in financieel gedrag. Daarnaast kan het recht op ondersteuning vanuit de overheid veranderen of vervallen. De gemeente en haar samenwerkingspartners helpen ook bij een dergelijke verandering in de leefsituatie. Bijvoorbeeld met voorlichting in de Wegwijs, budgetadviesgesprekken, hulp bij belastingformulieren en door te helpen met het organiseren van de financiën.

Aandacht voor financiële problemen in Kansrijke Start 0-1000 dagen

Met het programma Kansrijke Start hebben we extra aandacht voor de eerste 1000 dagen van het leven van een kind. Door (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie beter te ondersteunen bij het ouderschap en te investeren in een goede start voor elk kind, bouwen we aan het fundament van gezondere generaties, waarin meer gelijkheid is, waar iedereen zijn of haar talenten kan ontwikkelen en iedereen de kans krijgt op een gezond en gelukkig leven. Voor ouders met een krappe portemonnee is geld de belangrijkste zorg. In onze lokale aanpak Kansrijke Start is aandacht voor armoede als oorzaak van gezondheidsverschillen. We onderzoeken of en zo ja hoe aandacht voor financiële opvoeding meegenomen kan worden in deze aanpak. We richten ons ook op de professionals die betrokken zijn bij het gezin en leren hen kinderarmoede te signaleren en door te verwijzen naar passende hulp.

Financiële educatie versterken

Leren omgaan met geld en het regelen van geldzaken vormt een belangrijk speerpunt in onze aanpak van armoede en schulden. Hierdoor krijgen kinderen al van jongs af aan een besef van geld. Samen met Kans en Kleur willen wij bezien hoe we de financiële educatie van basisschoolkinderen kunnen versterken. Voor basisschoolkinderen continueren we het Zakgeldproject waarbij hun financiële vaardigheden getraind worden en waarbij ook ouders expliciet betrokken worden. We versterken de financiële educatie op middelbare scholen, bijvoorbeeld bij de overgang van 17 naar 18 jaar.

Goede voorlichting tijdens het opgroeien leidt ertoe dat in alle levensfasen betere financiële keuzes kunnen worden gemaakt en dat onze inwoners beter in staat zijn hun eigen geldzaken te regelen. Een andere vorm van financiële educatie is voorlichting over hoe criminelen misbruik maken van jongeren. Bijvoorbeeld doordat zij jongeren vragen als geldezel en de jongeren helpen bij het witwassen van crimineel geld. We wijzen onze jongeren erop dat dit snelle geld grote consequenties kan hebben en maken hen bewust van het risico van (geld)criminaliteit.

Basisvaardigheden van inwoners vergroten

Uit onderzoek komt naar voren dat schulden relatief vaak samenhangen met laaggeletterdheid en/of een gebrek aan basisvaardigheden zoals rekenen of omgaan met een computer. Ook is de gezondheid van laaggeletterden gemiddeld slechter. Dat leidt er ook toe dat zij een grotere kans hebben op financiële problemen¹⁶. Daarbovenop is laaggeletterdheid een probleem wat generatie op generatie wordt doorgegeven¹⁷. We

¹⁶ GGD Gelderland-Zuid. (2022, 9 mei). *Laaggeletterdheid*.

<https://ggdgelderlandzuid.nl/professionals/scholen/laaggeletterdheid/>

¹⁷ Movisie (2022, 2 februari). 'Leer lezen en schrijven voor een mooie toekomst'. <https://www.movisie.nl/artikel/leer-lezen-schrijven-mooie-toekomst>

zetten daarom in op het vergroten van basisvaardigheden van inwoners met als doel meer zelfredzaamheid te stimuleren en meer grip op hun geldzaken. Bijvoorbeeld via het regionaal uitvoeringsplan *'bevorderen basisvaardigheden bij volwassenen'* om de laaggeletterdheid bij ouders terug te dringen.

We werken aan een werkgeversaankpak omdat juist laaggeletterden op het werk meer problemen ervaren dan andere medewerkers. Zo is het bekend dat deze groep oververtegenwoordigd is onder de medewerkers die te maken krijgen met loonbeslaglegging. Regionaal wordt een filmpje ontwikkeld gericht op HR-managers waarmee we dit onderwerp verder op de kaart willen zetten. We wijzen werkgevers ook actief op het landelijke programma *Tel mee met Taal*, een rijkssubsidie specifiek voor werkgevers. Werkgevers kunnen deze subsidie aanvragen voor extra scholingsaanbod op het gebied van basisvaardigheden voor hun medewerkers.

5.2 Armoede

Maatwerk in het kader van energiecrisis

Ondanks generiek landelijk beleid (zoals o.a. de energietoeslag en de aanzienlijke verhoging van de bijstandsnorm per 1 januari 2023) wordt het risico dat bepaalde huishoudens (tijdelijk) financieel in de knel komen steeds groter. Vanuit de rol van de lokale overheid, voorkomen dat inwoners onder het bestaansminimum zakken, vraagt dit steeds vaker om intensief maatwerk richting inwoners. Vanuit een tijdelijke inkomensterugval kunnen inwoners, door groeiende betalingsachterstanden, ook sneller in situaties komen van problematische schulden en daardoor onder het bestaansminimum terecht komen. Dit geldt ook voor inwoners die tot dusver, qua inkomen en vermogen, een aanzienlijke afstand hadden tot het bestaansminimum en niet of nauwelijks een beroep hoefden te doen op financiële ondersteuning vanuit de (lokale) overheid.

Extra inzet op langdurige armoede

Voor de Inkomenstoeslag geldt op dit moment een durcriterium van vijf jaar op een inkomen tot 101% van de bijstandsnorm, voordat men aanspraak kan maken op deze regeling. Juist deze huishoudens hebben financieel nauwelijks enige bewegingsruimte. Door het durcriterium in te korten naar drie jaar vergroten wij de doelgroep aanzienlijk. Wij verwachten zo ca. 25% meer huishoudens te kunnen ondersteunen met de Inkomenstoeslag dan op dit moment het geval is. Tegelijkertijd leidt dit tot harmonisatie met Druten, die al een durcriterium van drie jaar hanteert.

Faciliteren energietransitie voor huishoudens met lage inkomens

In de huidige regeling huishoudelijke apparaten vergoeden we op dit moment, onder specifieke voorwaarden, de kosten voor een wasmachine, koelkast, fornuis, TV en stofzuiger. Dit doen we aan de hand van gemiddelde prijzen uit de (landelijke) NIBUD-prijzengids. Duurzame apparaten, die minder energie verbruiken en daardoor ook financieel een besparing opleveren, zijn aanzienlijk duurder. Vooruitlopend op een situatie waarin duurzame apparaten de 'gemiddelde norm' zijn, willen we de huidige regeling zo aanpassen dat hiervan duurzame apparaten aangeschaft worden. Zo kunnen huishoudens met een laag inkomen ook besparen op hun energierekening.

Maatschappelijke participatie extra ondersteunen

Voor de Geldterugregeling geldt op dit moment een durcriterium van 3 jaar op een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm. Door de tegemoetkoming in de Geldterugregeling te verhogen van € 100,- per volwassene naar € 150,- per jaar krijgen deze huishoudens iets meer lucht voor uitgaven als bioscoop, theater, krant en of contributies. Door ook een busabonnement te kenmerken als een uitgave voor maatschappelijke participatie komen we tegelijkertijd, deels¹⁸, tegemoet aan het advies

¹⁸ De CPW pleit voor een doelgroep tot 130% van de bijstandsnorm ongeacht de duur dat men een laag inkomen heeft.

van de CPW. Het voordeel van deze werkwijze is dat iedereen zelf kan kiezen deze tegemoetkoming al dan niet in te zetten voor openbaar vervoer. In de Geldterugregeling geldt voor gepensioneerden géén durcriterium.

Kwijtschelding lokale lasten verruimen

De mogelijkheden tot kwijtschelding van gemeentelijke belastingen liggen vast in een strikte landelijke richtlijn. Onlangs is hierin de mogelijkheid gecreëerd dat ook huishoudens met een beperkt spaartegoed (tot € 2.000,-, nog ruim onder het vermogen dat huishoudens binnen de Participatiewet mogen hebben) in aanmerking komen voor kwijtschelding. Deze mogelijkheid zullen we ten volle benutten.

Verruimen toegang tot inkomensondersteuning

Niet iedereen met betalingsproblemen of schulden komt in aanmerking voor directe financiële ondersteuning vanuit de gemeente. Je hoeft immers niet per se een laag inkomen te hebben om in betalingsproblemen terecht te komen of schulden te hebben. Voor mensen in een schuldregelingstraject geldt in een aantal gevallen ook dat zij formeel (net) boven de inkomensnorm uitkomen, terwijl zij de facto over hetzelfde inkomen beschikken als mensen in de bijstand. Dit wordt veroorzaakt doordat in de berekening van het 'Vrij Te Laten Bedrag' van het inkomen (alles daarboven is voor de aflossing van de schulden) een correctie wordt uitgevoerd voor o.a. huur- en zorgtoeslag. Deze toeslagen worden bij mensen in de bijstand, formeel, niet tot hun inkomen gerekend. Aangezien deze mensen de facto wel van een gelijksoortig bedrag dienen rond te komen zodra hun schuldregelingstraject start, willen we voortaan ook deze groep generiek¹⁹ aanspraak laten maken op de regelingen die wij kennen voor huishoudens met een laag inkomen.

5.3 Schulden

Pauzeknop

Landelijk is de pauzeknop in ontwikkeling. Dit is een instrument waardoor inwoners die in de schuldhulpverlening belanden voor een bepaalde tijd geen nieuwe incasso's of aanmaningen van schuldeisers ontvangen. Hun schulden worden bevroren. Pas als met een hulpverlener een betalingstraject is gevonden om van de problemen af te komen, moeten zij hun achterstallige rekeningen betalen. Het doel is tweeledig: zorgen dat achterstanden niet verergeren en rust creëren. Het aantal en de diversiteit van organisaties in de schulden- en incassoketen is groot. Daarmee is ook de behoefte ontstaan om waar mogelijk met één druk op de knop de incasso tijdelijk te stoppen en daarmee schuldeisers en incassobureaus tijdelijk op afstand te houden. Dit om schuldenrust te creëren bij onze inwoners, ondernemers en ZZP-ers.

Zolang de pauzeknop er nog niet is maken onze schuldhulpverleners gebruik van bestaande instrumenten om uitstel van betaling te krijgen. Enkele voorbeelden daarvan zijn:

- Afspraken in het overheidsconvenant met de Belastingdienst, CAK, CJIB, DUO, SVB en UWV
- De noodstopprocedure van het CJIB wat uitstel van betaling voor verkeersboetes en strafrechtvorderingen mogelijk maakt
- Het UWV dat een coulanceregeling hanteert waarbij uitstel van betaling wordt verleend

Halvering aflostermijn

De ontwikkelingen rond schuldhulpverlening volgen elkaar snel op. De Tweede Kamer heeft op 24 januari 2023 het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) aangenomen, met daarin de verkorting van de aflossingstermijn van 36 maanden naar 18 maanden in de wettelijke schuldsanering. In

¹⁹ In de praktijk wordt nu in bepaalde gevallen de hardheidsclausule toegepast. Een generieke regel maakt de dienstverlening en communicatie hierover aanmerkelijk eenvoudiger.

navolging hiervan zullen ook de minnelijke schuldregelingen verkort gaan worden in lijn met de duur van de wettelijke trajecten. Als de Eerste Kamer instemt met het wetsvoorstel zal de wijziging waarschijnlijk op 1 januari 2024 ingaan. De voorgenomen halvering van de doorlooptijd van schuldregelingen moet sneller leiden tot perspectief voor inwoners met schulden.

De wijziging heeft gevolgen voor onze lokale uitvoering van de schuldhulpverlening. Zeker als er overgangsrecht komt voor lopende of nog af te sluiten schuldregelingen tot januari 2024. Ook vraagt het extra aandacht voor begeleiding en nazorg tijdens en na de schuldregeling om uitval tijdens een schuldhulpverleningstraject te voorkomen en terugval tegen te gaan. Onze schuldhulpverleners zorgen zelf voor de stabilisatiefase en kunnen gedurende de (verkorte) schuldregeling inwoners blijven begeleiden en nazorg bieden. Ook gaan we onderzoeken in hoeverre budgetcoaches, budgetcursussen en budgetbeheer kunnen bijdragen aan het vergroten van de financiële zelfredzaamheid. Zoals de minister aangeeft in haar kamerbrief²⁰, levert een verkorting van een schuldregeling alleen wat op als het lukt om terugkeer in de problematische schulden in de toekomst te voorkomen. De verwachte toename van aanvragen voor een schuldregeling zal formatieve gevolgen hebben. Het Rijk stelt structureel vanaf 2023 extra middelen beschikbaar (40 miljoen) om de extra toestroom op te vangen.

²⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2023/02/03/stand-van-zaken-implementatieplan-aanpak-geldzorgen-armoede-en-schulden/stand-van-zaken-implementatieplan-aanpak-geldzorgen-armoede-en-schulden.pdf>

6. Financiële consequenties

De financiële consequenties voor de beschreven initiatieven binnen schuldhelpverlening en preventie kunnen worden gedekt uit de lopende begroting. Hieronder staat het meerjarige bestedingsplan en een overzicht van de beschikbare budgetten op basis van de begroting. De verwachting is dat het meerjarige tekort gedekt kan worden uit de extra middelen die nog beschikbaar komen vanuit het Rijk.

	2023	2024	2025	2026
Basisbudget (o.a. inzet Plangroep)	70.001	71.751	73.545	75.163
Zakgeldproject	1.000	1.000	1.000	1.000
Schuldhelpmaatje	12.144	12.144	12.144	12.144
Stichting vrienden van Fibon	2.000	2.000	2.000	2.000
Voorlichting (wegwijs, levensgebeurtenissen)	5.000	5.000	5.000	5.000
Preventiemedewerker schuldhelpverlening	34.298	34.298	34.298	34.298
Uitvoerend team Vroegsignalering (MeerVoormekaar)	10.000	10.000	10.000	10.000
RIS Inforing (software)	8.225	8.225	8.225	8.225
Totaal schuldhelpverlening en -preventie	142.668	144.418	146.212	147.830
Beschikbaar budget	108.370	97.976	99.770	101.388
**Extra budget schuldhelpverlening dec middelen 2022	66.000	PM	PM	PM
*Restant budget 2022	72.597			
Totaal Budget	246.967	97.976	99.770	101.388
Effecten meenemen in Perspectiefnota	104.299	-46.442	-46.442	-46.442

De kosten voor de (directe) financiële ondersteuning die wij bieden aan huishoudens met een laag inkomen, worden jaarlijks bij de begroting geschat op basis van landelijke cijfers over groei of afname van de doelgroep. De specifieke kosten die extra voortvloeien uit de beschreven initiatieven en doelen uit de beleidsplan worden in onderstaande tabel geschat. De mogelijke kosten in 2023 voor 'Leveren maatwerk energie-armoede' (in de tabel aangemerkt als PM*) willen wij dekken uit de o.a. daarvoor gemaakte reservering van € 315.000,- in de lopende begroting voor 2023. De overige kosten zullen worden opgevoerd in de Perspectiefnota 2023.

Reden mutatie lopende meerjarenbegroting	2023	2024	2025	2026
<i>Verstrekkingsen</i>				
Leveren maatwerk energie-armoede	PM*	-	-	-
Versterking samenwerking partners	5.000	5.000	5.000	-
Uitbreiding doelgroep inkomenstoelage	50.000	50.000	50.000	50.000
Verhoging bijdrage Geldterugregeling	19.000	19.000	19.000	19.000
Verduurzamen regeling 'Huishoudelijke apparaten'	-	25.000	25.000	25.000
Verhogen bereik verstrekkingen met 10%	-	145.000	145.000	145.000
<i>Subtotaal verstrekkingen</i>	<i>74.000</i>	<i>244.000</i>	<i>244.000</i>	<i>239.000</i>
<i>Formatie</i>				
Leveren maatwerk energie-armoede	PM*	-	-	-
Verwerken extra aanvragen inkomenstoelage	5.700	5.700	5.700	5.700
Verwerken extra aanvragen verhoging bereik	11.000	11.000	11.000	11.000
Ondersteuning beleidsteam Werk & inkomen	10.000	10.000	10.000	10.000
<i>Subtotaal formatie</i>	<i>26.700</i>	<i>26.700</i>	<i>26.700</i>	<i>26.700</i>
Totaal	100.700	270.700	270.700	265.700

BIJLAGEN

- A. Huishoudens met laag inkomen in Wijchen
- B. Gebruik per regeling (2018 – 2022)
- C. Vroegsignalering - evaluatie 2022 Wijchen

Bijlage A - Huishoudens met een laag inkomen in Wijchen

Bron: CBS Statline

Minimaal 1 jaar op dit inkomen (101%, 110% of 120% bijstandsnorm)

Jaar	Absolute aantallen*			Percentage van totaal		
	tot 101%	tot 110%	tot 120%	tot 101%	tot 110%	tot 120%
2011	800	1.300	1.800	4,6	7,8	11,0
2012	800	1.300	1.800	4,8	7,9	10,9
2013	800	1.400	2.000	5,0	8,5	11,8
2014	900	1.400	2.000	5,1	8,6	11,8
2015	800	1.400	2.000	4,8	8,4	11,7
2016	900	1.500	2.000	5,0	8,6	11,7
2017	900	1.500	2.000	5,3	8,7	11,6
2018	900	1.500	2.000	5,2	8,5	11,5
2019	900	1.400	1.900	4,9	8,2	11,1
2020	900	1.500	1.900	5,1	8,3	11,1
2021**	900	1.400	1.800	4,9	7,9	10,4

Vier jaar of langer op dit inkomen (101%, 110% of 120% bijstandsnorm)

Jaar	Absolute aantallen*			Percentage van totaal		
	tot 101%	tot 110%	tot 120%	tot 101%	tot 110%	tot 120%
2011	.	.	.	.	.	.
2012	.	.	.	.	.	.
2013	.	.	.	.	.	.
2014	300	700	1.000	1,6	4,1	6,3
2015	300	700	1.100	1,6	4,2	6,4
2016	300	700	1.100	1,7	4,4	6,7
2017	300	700	1.100	1,9	4,5	6,9
2018	300	800	1.200	2,0	4,5	7
2019	400	800	1.200	2,3	4,6	7,1
2020	400	800	1.200	2,3	4,7	7
2021**	400	800	1.200	2,4	4,7	6,9

* Aantallen door CBS afgerond op 100-tallen

** Voorlopige cijfers

Bijlage B – Gebruik per regeling (2018 – 2022)

Overzicht uitgaven op beleidsinstrumenten minimabeleid

	2018	2019	2020	2021	2022
Kwijtschelding	187.950	204.504	229.045	211.972	211.972
Indiv. inkomenstoeslag	166.459	184.426	182.690	162.710	187.145
Huishoud. apparaten	25.705	31.838	27.992	23.932	26.074
Chronisch zieken	57.975	61.875	57.000	53.625	52.525
BB - Bewindvoering	501.286	507.812	507.811	519.210	547.261
BB - Inrichtingskosten	145.512	92.965	101.604	115.456	140.298
BB - Overig	236.887	144.117	154.724	169.494	202.318
CZM	246.959	256.452	246.018	243.229	244.198
Geldterugregeling	45.400	52.996	46.500	40.700	47.800
Indiv. studietoelage	16.729	6.924	11.810	16.828	18.712
Kindregeling	177.097	162.035	137.225	141.483	162.302
Totaal beleid	1.807.959	1.705.943	1.702.419	1.698.639	1.840.605

Kwijtscheldingsbeleid

Tot maximaal 100% van de bijstandsnorm kan men een kwijtschelding krijgen voor (een deel van de) afvalstoffenheffing en rioolrechten.

	2018	2019	2020	2021	2022
Kosten kwijtschelding	187.950	204.504	229.045	211.972	211.972
Aantal	994	1025	1042	982	?

Individuele inkomenstoeslag

Als men 5 jaar van maximaal 100% van de bijstandsnorm leeft kan men één maal per jaar een toeslag aanvragen; de hoogte van de toeslag hangt af van het huishoudtype (€ 406,- voor een alleenstaande, € 521 voor een alleenstaande ouder, € 579,- voor 'samenwonenden').

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitgegeven	166.459	184.426	182.690	162.710	187.145
Aantal verstrekkingen					
PW-cliënten	342	375			
Niet-PW cliënten	38	39			
Totaal	380	414	399	350	384

Huishoudelijke apparaten

Als men 3 jaar van maximaal 110% van de bijstandsnorm leeft kan men een wasmachine, koelkast, gasfornuis, TV of stofzuiger vergoed krijgen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitgegeven	25.705	31.838	27.992	23.932	26.074
Aantal verstrekkingen					
PW-cliënten	52	60			
Niet-PW cliënten	21	20			
Totaal	73	80	73	58	62

Regeling chronisch zieken en gehandicapten

Chronisch zieken en gehandicapten die een inkomen hebben van maximaal 120% van de bijstandsnorm en geen gebruik maken van de CZM waarbij ook het eigen risico is afgedekt kunnen een bijdrage van € 275,- per jaar aanvragen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitgegeven	57.975	61.875	57.000	53.625	52.525
<i>Aantal verstrekkingen</i>					
< 65 jaar	199	176			
> 65 jaar	34	43			
Totaal	199	219			178
<i>waarvan niet PW</i>	<i>102</i>	<i>105</i>			

Bijzondere bijstand voor kosten bewindvoering

Voor noodzakelijke en bijzondere kosten kan men tot een inkomen van maximaal 110% van de bijstandsnorm ondersteuning aanvragen. Kosten voor beschermingsbewind zijn binnen de bijzondere bijstand de grootste kostenpost.

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitgegeven bewindv.	501.286	507.812	507.811	519.210	547.261
Uitgegeven totaal	1.807.959	1.705.943	1.702.419	1.698.639	1.840.605
Bewindv. % van tot.	27,7	29,8	29,8	30,6	29,7
<i>Aantal verstrekkingen</i>					
< 65 jaar	315				
> 65 jaar	35				
Totaal	350	342	352	340	357
<i>waarvan niet PW</i>	<i>194</i>				

Bijzondere bijstand inrichtingskosten

De op één na grootste kostenpost binnen de bijzondere bijstand zijn kosten voor de inrichting van een woning in geval men daarvoor niet heeft kunnen reserveren (o.a. bij scheidingen en statushouders).

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitgegeven inrichtingsk.	145.512	92.965	101.604	115.456	140.298
Uitgegeven totaal	1.807.959	1.705.943	1.702.419	1.698.639	1.840.605
Inrichtingsk. % van tot.	8,0	5,4	6,0	6,8	7,6
<i>Aantal verstrekkingen</i>					
< 65 jaar	84				
> 65 jaar	6				
Totaal	90	44	47	51	58
<i>waarvan niet PW</i>	<i>38</i>				

Collectieve Zorgverzekering Minima

Mensen met een inkomen tot 120% kunnen zorgverzekering afsluiten waarbij de gemeente, afhankelijk van de polis, € 15,- of € 37,50 per maand bijdraagt.

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitgegeven	242.309	256.227	246.018	243.229	244.198
Aantal verstrekkingen					
< 65 jaar	442	461			
> 65 jaar	157	169			
Totaal	599	630	613	607	598
waarvan niet PW	275	292			

Geldterugregeling

Een bijdrage van € 100,- per jaar in de kosten voor maatschappelijke participatie van volwassenen die 3 jaar of langer een inkomen hebben van maximaal 110% van de bijstandsnorm. Voor gepensioneerden geldt het criterium van "3 jaar of langer" niet.

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitgegeven	45.400	52.996	46.500	40.700	47.800
Aantal verstrekkingen					
< 65 jaar	228	368			
> 65 jaar	39	63			
Totaal	367	431	375	335	382
waarvan niet PW	104	108			

Individuele studietoelage

Een bijdrage van jaarlijks € 1.184,- voor mensen met een arbeidsbeperking die studeren.

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitgegeven	16.729	6.924	11.810	16.828	18.712
Aantal	15	6	9	14	10

Kindregeling Wijchen

Een tegemoetkoming in de kosten voor ontwikkeling en participatie van minderjarige kinderen in huishoudens met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm. De hoogte van de tegemoetkoming is afhankelijk van de leeftijd van de kinderen.

	2020		2021		2022	
	Bedrag	Kinderen	Bedrag	Kinderen	Bedrag	Kinderen
Jaarlijkse bijdrage						
* tot 6 jaar	6.350	70	4.950	56	5.975	66
* 6 tot 13 jaar	38.925	138	36.000	132	39.345	141
* 13 tot 18 jaar	57.012	134	58.725	140	64.913	151
Subtotaal jaarlijkse bijdrage	102.288	342	99.675	328	110.233	358
Zwemles	5.900	11	17.830	32	19.196	33
Computer	29.038	61	23.978	51	32.873	68
Totaal ('unieke' kinderen)	137.225	358	141.483	339	162.302	374

Bijlage C - Vroegsignalering – evaluatie 2022 Wijchen

Monitor Vroegsignalering Wijchen	2020	2021	2022
Signalen aangeleverd	650	953	840
Signalen opgepakt	80	784	673
Meldingen opgepakt	80	457	659
Meldingen afgerond	0	437	565
Inwoner bereikt	62	102	87
Hulpaanbod aanvaard (incl. CAK)	25	54	48

Resultaten 2022 Wijchen

13 % van opgepakte signalen bereikt

87 personen: 39 contact n.a.v. de email, brief of sms en 48 via een telefonisch contact

7,1% van opgepakte signalen heeft hulp aanvaard

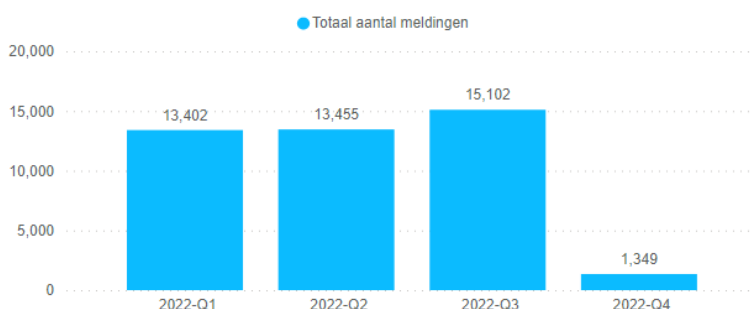
48 personen: 29 inwoners middels een Quick Fix en 19 inwoners hebben gebruik gemaakt van schuldhulpverlening

Landelijke trend

De resultaten uit Vroegsignalering van schulden over 2022 laten een beeld zien dat in lijn is met de landelijke trend. Hieronder staan de **landelijke cijfers over 2022** (bron: Dashboard Monitoring Vroegsignalering, Divosa). De cijfers zijn gebaseerd op gemeenten met een omvang van 25.000 – 50.000 inwoners.

Het gemiddeld aantal signalen per gemeente met een inwonertal tussen de 25.00 – 50.000 inwoners (d.i. 83 van de 218 deelnemende gemeenten) is 70 signalen per maand. *Ter vergelijking: Wijchen 70 signalen*

Meldingen

Deze meldingen leiden landelijk in 15,8% tot een succesvol contact, dat wil zeggen dat de boodschap van Vroegsignalering over is gebracht in een persoonlijk (fysiek, telefonisch of per mail) contact. Bij gemeenten met een kleinere omvang ligt dit percentage nagenoeg gelijk (15,6%). *Ter vergelijking: In Wijchen ligt dit percentage iets lager: 13,2%.*

Van de contacten die er met inwoners zijn accepteert (landelijk) uiteindelijk 33% het hulpaanbod. Bij de kleinere gemeenten (0 – 25.000) ligt dit percentage iets lager op 29,5%. *Ter vergelijking: In Wijchen ligt dit percentage hoger: 55%.*

Conclusie

Het contact dat we in Wijchen met de inwoners realiseren ligt lager dan het landelijk gemiddelde. Hier zou dus ook meer op ingezet kunnen worden. Als er een contact gerealiseerd wordt, dan bereiken we wel meer hulpacceptaties dan landelijk. Kennelijk doen we het in het gesprek met de inwoner goed.

Algemene opmerkingen

- Het laatste kwartaal laat zowel landelijk als lokaal een lager aantal signalen zien. Mogelijk dat de steunmaatregelen (rondom energie) hier een rol in spelen.
- Het aantal signalen blijft al lange tijd ver achter bij de verwachtingen. Hier wordt nog onderzoek naar gedaan. Vermoed wordt dat mensen deels gesteund werden door diverse overheidsmaatregelen zoals de energietoeslag, hun spaartegoeden opmaken en lenen bij familie of vrienden.
- Grotere gemeenten met meer schuldenproblematiek laten verhoudingsgewijs een hoger percentage signalen en meldingen zien. Dit hangt geheel af van het type gemeente.

Rendement

De cijfers lijken nog weinig spectaculair. We zijn echter 'pas' een paar jaar op weg. Toch is het zinvol om door te gaan met vroegsignalering, vindt ook Nadja Jungmann, lector schulden en incasso. In Binnenlands Bestuur van 30 mei 2022 zegt zij hierover: 'Op dit moment hebben we vijf op de zes mensen met problematische schulden niet in beeld. Vroegsignalering kan eraan bijdragen dat het bereik van de schuldhelpverlening toeneemt. Bovendien werpt vroegsignalering ook vruchten af die niet direct zichtbaar zijn in de statistieken. De monitor biedt alleen zicht op het aantal mensen dat direct hulp aanneemt. Er zijn ook mensen waarbij vroegsignalering werkt als een wake up call. Ze slaan de hulp van de gemeente af, maar zoeken als gevolg van de aandacht van de gemeente alsnog de schuldeiser op. Ook dan is vroegsignalering van toegevoegde waarde. Daarnaast geldt nog steeds dat elke euro die aan preventie van schulden wordt uitgegeven een maatschappelijk rendement heeft van 2,69 euro.'

Doorontwikkeling

Vroegsignalering wordt in 99% van de gevallen door de inwoners positief ontvangen mits onze bedoeling goed wordt uitgelegd. De meeste acceptatie gebeurt als we telefonisch of persoonlijk contact hebben. Landelijke monitorcijfers laten zien dat huisbezoeken en bellen het vaakst leiden tot contact. Het Rijk wil vanaf 2023 structurele financiering beschikbaar maken voor het intensiveren van deze werkwijzen.

Net als landelijk, zit er een groot verschil tussen het aantal meldingen en de contacten die we succesvol kunnen leggen. Deels ligt dit in de beschikbaarheid van telefoonnummers, deels in de criteria die we hanteren om mensen te selecteren. Deze selectiecriteria (huisbezoek of telefoongesprek bij: 2 of meer signalen per huishouden met een totale achterstand > 750,-, jongeren (< 27 jaar) en recidivisten met meerdere signalen) zijn ingegeven door onder andere personele capaciteit.

We gaan onderzoeken hoe we de Vroegsignalering in 2023 kunnen intensiveren. Denkrichtingen hierbij zijn:

- a. Groter aantal inwoners per telefoon benaderen.
- b. Intensivering inzet jongerenwerkers. De aandacht voor jongeren en preventie neemt toe. De resultaten van de jongerenwerkers die contact met de jongeren zoeken blijft

achter bij de verwachting. Zij geven als reden aan dat ze beperkte tijd hebben én dat een contact soms een langdurig, intensief vervolg heeft. De begeleiding loopt anders dan bij een reguliere inwoner. Dit is mede ingegeven door het feit dat deze jongeren vaak meerdere problemen hebben.

- c. Huisbezoeken uitbreiden naar meer inwoners die maanden achter elkaar met achterstanden, bij verschillende vaste lasten partners, worden aangemeld. De uitbreiding van deze capaciteit is al opgenomen in de afspraken met MeerVoormekaar.
- d. Inzet van Schuldhulpmaatje voor een huisbezoek. Schuldhulpmaatje is een fijne partner die voor de inwoners gezien wordt als 'niet van de overheid'. Bovendien heeft Schuldhulpmaatje een langere adem en biedt deze meerdere contacten die vaak nodig zijn. De ervaringen zijn positief. Schuldhulpmaatje werkt op vrijwillige basis.